

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy	Gymnázium, Šternberk, Horní nám. 5
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0218
Šablona	I/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské gramotnosti
Označení materiálu	VY_12_INOVACE_CJ.V.A_02
Vypracoval(a), Dne	Mgr. Jitka Pospíšilová, 30.9. 2012
Ověřeno (datum)	1.10.2012
Předmět	Český jazyk
Třída	V.A
Téma hodiny	Národní obrození
Druh materiálu	Pracovní list
Anotace	Práce s textem. Porozumění čtení – písemné odpovědi na otázky. Následující ústní kontrola v rámci třídy.

NÁRODNÍ OBROZENÍ

1. FÁZE NÁRODNÍHO OBROZENÍ (70. léta 18.st. – poč. 19.st.)

- označuje se jako obranná fáze
- utváří se základy české obrozenecké literatury
- je ovlivněna klasicismem a osvícenstvím (má vědecký charakter)
- důležitou roli hraje jazykověda
- společný rys - zaměření na českou minulost, vyzdvihování její velikosti
- cílem je zachování existence českého jazyka a vybudování základů národní literatury
- objevuje se skepse vůči stavu národa, obava o jeho budoucnost
- vydávají se *jazykové obrany* (např. František Martin Pelcl)
- představitelé: **Josef Dobrovský:** (1753 – 1829)
 - jazykovědec, historik, archeolog, fyzik, matematik, zakladatel slavistiky, historiografik, nekompromisní kritik (fanatik pravdy), vědec evropského formátu; prioritou pro něj byly české dějiny, jazyk a literatura
 - vše má vždy vědecky podloženo, důsledný analytik, uvádí na pravou míru stáří mnohých písemných památek (*RKZ*), vyvrací historické omyly
 - výborná paměť, jazykové nadání (uměl asi 12 jazyků)
 - autorita a vůdce obrozenců
 - nevěří v budoucnost českého jazyka; věnuje se vytvoření spisovné normy českého jazyka
 - píše latinsky nebo německy
 - narodil se v Darmotech v Maďarsku
 - dětství prožil v Horšovském Týně
 - v rodině se mluvilo německy, česky se naučil teprve během studia na gymnáziu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- studoval filozofii a teologii
- pracoval jako vychovatel v rodině *Nosticů*
- věnoval se studiu nejstarších dějin, jazykovědy a literární teorie
- vydával literární časopisy (informuje čtenáře o vědeckém, kulturním i náboženském životě v Čechách a na Moravě)
- byl spoluzakladatelem České společnosti nauk a Vlasteneckého muzea

- dílo – Geschichte der böhmischen Sprache und Literatur (A)
 - Ausführliches Lehrgebäude der böhmischen Sprache (B)
 - Deutsch – böhmisches Wörterbuch (C)
 - Böhmische Prosodie (D)
- Německo-český slovník (1) -2 díly; jako základ si Dobrovský vzal veleslavínskou češtinu; položil zde základy spisovné normy českého jazyka
- Dějiny české řeči a literatury (2) – literatura je ukázána jako součást historického vývoje a její úroveň souvisí se stavem jazyka; nejvýše je hodnocena *doba veleslavínská*
- Česká prozodie (3) - zásady české *prozodie*; češtině odpovídá přízvuchný verš; pravidla českého *trochejského, sylabotónického* verše
- Zevrubná mluvnice jazyka českého (3) – základy budoucí spisovné češtiny

ÚKOL: Přiřaď k německým titulům český překlad.

2. FÁZE NÁRODNÍHO OBROZENÍ (poč. 19.st. – 1830)

- označuje se jako ofenzivní fáze
- vytváří se jazykový program
- je ovlivněna preromantismem (větší citovost, návrat k přírodě, zdroj inspirace - lidová poezie)
- objevují se pokusy o náročnější uměleckou tvorbu
- snaha o rovnoprávné začlenění české kultury a vědy do evropského kontextu
- snaha dokázat schopnost českého jazyka vyrovnat se jazykům světových kultur
- představitelé: **Josef Jungmann:** (1773 – 1847)
- jazykovědec, literární vědec, překladatel (Goethe, Milton, Chateaubriand..) -

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- výrazně tím ovlivnil podobu české kultury 19.st.
- vedoucí osobnost 2.etapy NO
- pocházel z Hudlic u Berouna
- studoval práva a filozofii v Praze
- působil jako profesor na gymnáziu v Litoměřicích a v Praze
- byl děkanem filozofické fakulty a rektorem univerzity
- psal česky
- inicioval první český vědecký časopis –KROK (spolu s přáteli vytvářel české vědecké názvosloví - Presl - botanika, Purkyně - fyziologie,..)
- dílo – Slovesnost aneb Sbírka příkladů s krátkým pojednáním o slohu - teorie literatury, čítanka s ukázkami (domácí i cizí literatura), učebnice slohu; určena k výuce češtiny na gymnáziích
- Historie literatury české - pokus shrnutí vývoje české literatury; obrození = nový začátek pro jazyk i národ)
- Slovník česko-německý - 5 dílů; obsahuje cca 120 000 hesel;
- novotvary (vlastní i z dalších dostupných pramenů - *puristé*, výsledky další generace národních buditelů)

OTÁZKY: 1. Na základě ukázek porovnej obě fáze NO.

2. Jaký je rozdíl mezi 1. a 2. fází?
3. Čím je tento rozdíl způsoben?
4. Jak se rozdíl projevuje?
5. Jmenuj hlavní představitele a jejich díla.
6. Na internetu nebo v jiných zdrojích najdi charakteristiku kurzivou napsaných výrazů.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- ŘEŠENÍ : 1. jazyková obrana** - pojmenování, obvykle publicistického textu, který vyzdvihuje slávu Čechů v minulosti, nařikal nad neutěšeným stavem jazyka a národa a zároveň proti tomuto stavu protestuje. Později obrany zdůrazňovaly nutnost používání češtiny.
- 2. RKZ** - RK - Rukopis královedvorský - Václav Hanka jej údajně našel ve věžní místnosti kostela ve Dvoře Králové; je datován do 13.st, obsahuje 6 větších epických básní, 2 skladby lyrickoepické, 6 písní; čerpají z období českých dějin; jsou většinou oslavou vítězných bojů nad nepřáteli
- RZ - Rukopis zelenohorský - byl anonymně zaslán hraběti Kolowratovi; naleziště - klášter Zelená Hora u Nepomuku; obsahem je krátký zlomek básně o staročeském sněmu kmetů, skladbu Libušin soud; je datován do 9.st.
- 3. Doba veleslavínská** - 2.pololetí 16. st.; bývá nazývána jako zlatý věk české literatury; podle Daniela Adama z Veleslavína - věnoval se vydávání děl, spolupracoval na překladech, kladl velký důraz na jazykovou stránku tisků
- 4. Rodina Nosticů** - osvícenský aristokrat, hrabě; nechal postavit budovu dnešního Stavovského divadla (slavnostně otevřeno 1783)
- 5. Prozódie** - nauka o rytmičnosti řeči a skládání veršů
- 6. Sylabotónický systém** - verše mají pravidelný počet slabik a slovních přízvuků
Trochej - stopa verše, v níž je první slabika přízvučná a druhá nepřízvučná
- 7. Puristé (brusiči)** - usilovali o to, aby čeština byla zbavena cizích slov a aby byly vytvářeny čistě české ekvivalenty).